

**JÖVŐ NEMZEDÉKEK
ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA**

Ügyszám: J/3869/2008

A JÖVŐ NEMZEDÉSEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSÁNAK ÁLLÁSFOGLALÁSA A NAGYVEJKE, FOLYÉKONY HULLADÉK KEZELÉS ÉS EGYÉB JOGI PROBLÉMÁK ÜGYÉBEN

I.

A panasz

1. [...] nagyvejkéi lakosok több ízben adtak be panaszt a különböző hatóságok előtt, így a közigazgatási hivatalhoz, a környezetvédelmi és közegészségügyi hivatalokhoz, továbbá az ügyészséghez, az Egyenlő Bánásmód Hivatalhoz és az országgyűlési biztosok közül az általános biztoshoz, majd a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához. A panaszok főbb elemei ezekből dokumentumokból együttesen a következők:

- a Nagyvejke, Fő u. 35. sz. alatti ház gondozatlansága, az ezzel kapcsolatos esztétikai, közegészségügyi problémák;
- a panaszosokkal szemben a körjegyző által egy kisebb környezetvédelmi szabálysértés, a mosógép vizének a közterületen húzódó árokba vezetése miatt indított eljárás, együttesen azzal, hogy Nagyvejkén többen megvalósítják még e tényállást anélkül, hogy az önkormányzati hatóság eljárna velük szemben;
- a panaszosok szippantott szennyvíz problémájának a többi nagyvejkéi lakostól eltérő kezelése, azaz a közszolgáltatás megtagadása részükre a nagyvejkéi és az aparthanti polgármesterek, illetőleg a szomszédos aparthanti vízmű közszolgáltató által;
- a települési folyékony hulladék kezelésével kapcsolatos általános problémák Nagyvejkén, a panaszosok és néhány hatóság által „környezetvédelmi engedélynek” nevezett hulladékkezelési engedély részleges hiánya (elsősorban az, hogy a község nagy részén a szippantást végző aparthanti vízmű hulladékkezelési engedélyének területi hatálya nem terjed ki Nagyvejkére);
- a panaszosok több vonatkozásban sem gyakorolhatták megfelelően a közérdekű adatokkal kapcsolatos hozzáférési jogaikat;
- a panasz egyik kiegészítése azt is sérelmezi, hogy a panaszosoknak Nagyvejkén kell fizetniük a kommunális adót, jóllehet számukra a települési folyékony hulladék kezelését egy bonyhádi cég végzi.

II.

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosának hatásköre

2. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban Obtv.) 16. § (1) bekezdése szerint az országgyűlési biztoshoz bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság, illetve közszolgáltatást végző szerv tevékenysége során a beadványt benyújtó személy alapvető jogaival összefüggésben visszaállítást okozott, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket - ide nem értve a közigazgatási

határozat bírósági felülvizsgálatát - már kimerítette, illetve jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

3. A jelen ügyben a panaszos önkormányzati hatóságok és szervek (jegyző, polgármester), közigazgatási hivatal, környezetvédelmi és közegészségügyi hatóságok, továbbá hulladékkezelő közszolgáltatók tevékenységét kifogásolta, melyek az Obtv. alapján valamennyien hatóságnak minősülnek. A felvetett hulladékgazdálkodási problémák az egészséges környezet védelmének körébe tartoznak, amelyek a személyek alapvető jogait érintik, illetőleg az Obtv. 27/A-H. pontjai alapján a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának hatáskörébe tartoznak. Bár a sok részből álló ügyben a panaszos nem vette igénybe az összes szóba jöhető jogorvoslatot, a probléma orvoslása érdekében kiterjedt és méltányolható erőfeszítéseket tett. Mindezek alapján a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának hatásköre az ügyben megállapítható.

III.

Tényállás

4. A tényállást a panasz és az ahhoz csatolt iratok, a Dél-dunántúli Regionális Közigazgatási Hivaltól, illetőleg annak Tolna Megyei Kirendeltségétől (a továbbiakban együtt: Közigazgatási Hivatal), a Bonyhádi Városi Ügyészségtől (a továbbiakban: Ügyészség), a Közép-Dunavölgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségtől (a továbbiakban: Felügyelőség) és Aparhant, Mucsfa és Nagyvejke községek körjegyzőjétől (a továbbiakban: Körjegyző) beszerzett iratok alapján állítottuk össze. Az állásfoglalás tervezetére Aparhant polgármesterétől 2009. november 11-én, valamint a panaszostól 2009. szeptember 28-án érkezett észrevételeket az állásfoglalás véglegesítésénél figyelembe vettük.

A)

A Nagyvejke, Fő u. 35. sz. alatti ház rendezetlenségével kapcsolatos tényállás

5. Nagyvejkén több házat elhagytak a tulajdonosaik, ezért némelyikük, így a [...] házával szemben álló ház is elhanyagolt állapotba került és a környezetét is veszélyeztette. A panaszosok az iratok tanúsága szerint már 2000-ben felvetették ezt a problémát. Ez év május 17-én [...] panaszára az ÁNTSZ és önkormányzat képviselői közös helyszíni szemlét tartottak a Fő u. 35-ban, ahol megállapították, hogy az épület rendkívül elhanyagolt, patkányok által vajt lyukakkal van tele, hulladékos. A panaszosok takarmányt sem tudtak tartani a rágcsálók miatt.

6. Az ügyben, mintegy 5 évig tudomásunk szerint sem a panaszos sem pedig a hatóságok nem léptek semmit. 2005. szeptember 28-án viszont a kiemelt építési hatósági feladatokat ellátó Bonyhád város jegyzőjének 9395/2005. sz. határozata a Fő u. 35. sz. alatti ingatlanon levő, rendeltetésszerű használatra alkalmatlan lakó- és melléképület használatát megtiltja, Kovács Lázár és Lázárné tulajdonosokat pedig egyetemlegesen kötelezi az életveszély elhárítási munkálatok (pl. dúcolás, kitámasztás) azonnali elvégzésére vagy az épületek helyreállítására szóló engedélykérelem benyújtására 90 napon belül vagy az elbontására és a törmelék elszállítására (külön további engedély nélkül) 60 napon belül. Az első kötelezésre nézve az építési hatóság azonnali végrehajtást rendelt el.

7. 2005. november 8-án [...] szóbeli panaszáról vettek fel jegyzőkönyvet a Közigazgatási Hivatalnál. A panaszos sérelmezte a lakóházával szemben található ingatlanról a trágyatároló bűzét, valamint a rágcsálók elszaporodását. Ugyancsak szóvá tette az udvaron a növényzet kaszálásának elmulasztását, továbbá azt, hogy az elkerítetlen ingatlanon található kút a járdától

kb. 3 méterre mindössze egy lemezdarabbal van lefedve, ami miatt abba esetleg valaki beleeshet.

8. [...] panaszát 2005. november 18-án a Közigazgatási Hivatal továbbította a körjegyzőnek. Mellékelte a panaszt és felhívta a körjegyzőt intézkedésre, majd miután semmilyen választ nem kapott, december 9-én a felhívást megismételte.

9. E tájékoztatókérésre a körjegyző 2005. december 13-án válaszolt. A válasz szerint több alkalommal intézkedtek a Fő u. 35. sz. ház miatt, azt közhasznú munkásokkal tartják rendben. Helyeztettek a kútra még 3 vaslemezt és a panaszos által trágyának mondott fekete földet hordatták rá. Erről fényképet készítettek, sőt mintát is küldtek az ÁNTSZ-nek, ahol megerősítették, hogy az humusz és nem trágya, ahogyan azt a panaszos következetesen állította.

10. 2005. nov. 22-én a körjegyző helyszíni szemlét tartott az ügyben. A szemléről készült jegyzőkönyvben megállapítja, hogy Kovács Lázár ingatlanán [...] panasz sem a kút fedetlensége, az udvar kaszálatlansága vagy a hátsó udvarkertben felhalmozott trágya szempontjából nem volt megalapozott. Ugyanakkor a körjegyző helyszíni szemléjének jegyzőkönyve megállapította, hogy [...] és neje a közterületet szennyezi a szennyvizük kieresztésével a közterületen lévő csapadékelvezető árokba.

11. Csaknem fél évvel később, 2006. június 15-én a Közigazgatási Hivatal is helyszíni szemlét tartott Nagyvejkén a Fő u. 35. sz. háznál. Megítélésük szerint sem trágyával, hanem (komposztált) humusszal fedték le a kutat. Ugyanakkor a szemléről készült feljegyzés azt is megállapítja, hogy a környéken több házból vezet ki cső az árokba, és ezzel kapcsolatban egyes helyeken nem volt világos, hogy csak csapadékvizet vezetnének ki általuk.

12. 2006. július 23-án [...] levelet írt a Közigazgatási Hivatalnak, amelyben tudatja, hogy megegyeztek a tulajdonossal, Kovács Lázárral és ennek alapján a Fő. u. 35-ös házat és környékét ők fogják gondozni. Kovács Lázár egyébként a férje unokatestvére. Mielőtt azonban a megállapodás szerinti tevékenységét elkezdené, kérte, hogy tartsanak helyszíni szemlét, hogy rögzítsék, hogy a polgármester által megbízott emberek nem látták jól el ezt a feladatot, csak a gaz tetejét csapkodták le, a szemetet pedig otthagyták. [...] leveléhez csatolt egy nyilatkozatot Kovács Lázártól, amiben a nyilatkozó kéri, hogy az önkormányzat ne vonja le többet tőle a közmunkákért járó ellenszolgáltatást.

13. Ezzel szemben 2006. augusztus 17-én [...] egy másik levelet írt a Közigazgatási Hivatalnak, amelyben azt közli, hogy mégsem vállalják a Fő u. 35. sz. ingatlan kaszálását, a férje kissé ittas volt, amikor elvállalta.

B)

A szabálysértési eljárások kezelése a panaszossal, illetve Nagyvejke többi lakosával szemben

14. Az iratok között szerepel a körjegyző 2005. november 24-én kelt feljegyzése, ami szerint [...] más ügyben telefonált az önkormányzatra, (hogy egy szomszédjának szippantást rendeljen), amikor is a körjegyző felhívta őt a közterület szennyezés abbahagyására. A jegyzőkönyv szerint erre Csekéné csúf szavakkal válaszolt, amire a körjegyző tudomására hozta, hogy szabálysértési pénzbírságot szabnak ki ellene.

15. 2005. december 13-án kelt 302/2005. sz. határozatával a körjegyző köztisztasági szabálysértés miatt 15.000 Ft bírsággal sújtotta [...]et és Ferencnét egyetemlegesen. A határozat

általában szennyvíz kibocsátásáról szól. Ez a tényállási elem ellentmondásban van az ombudsmani vizsgálat több oldalról is megerősített más adataival, amik szerint a panaszos a szennyvizét általában véve emésztő gödörbe vezeti, azonban a mosógépének a vizét a közterületen lévő vízvezető árokba¹. A határozat indokolása azt is tartalmazza, hogy az önkormányzat az aparthanti vízművel kötött megállapodása révén hetente egyszer elviteti a szennyvizet és ezzel mintegy arra is utal, hogy [..]k és nejének is rendelkezésére állna ez a lehetőség, azonban ők nem élnek vele. A vizsgálat során áttekintett egyéb adatok ezt sem támasztják alá.

16. [..] több panaszában is összefüggésbe hozza azt a tényt, hogy a körjegyző kiszabta vele szemben a szabálysértési bírságot azzal, hogy a bírság határozatot röviddel megelőzően, 2005. november 28-án ismételten a Közigazgatási Hivatalhoz fordult az állásfoglalásunk fenti I.A. pontjában leírt köztisztasági probléma miatt, illetőleg, hogy 2005. novemberben és decemberben ennek nyomán a Közigazgatási Hivatal a körjegyzőtől és a bonyhádi jegyzőtől tájékoztatást kért.

17. 2005. december 19-én [..] szóbeli panaszt tett a Közigazgatási Hivatalnál a szabálysértési határozat ellen. Előadta, hogy az udvarukban van szennyvízakna, amit legutóbb december 2-án szippanttatott, ezt számlával is igazolni tudja. Azt is rögzítette ugyanakkor, hogy „faluhelyen általános gyakorlat, hogy a mosógépből a vizet az árokba engedik, az enyém is úgy folyik az árokba, mint bárki másé a faluban, ideértve egyes képviselőket is”. Sérelmezte továbbá, hogy egyszer sem szólították fel a vízfolytatás miatt, illetőleg a helyszíni szemléről sem értesítették. Ehelyütt is utalt rá, hogy úgy véli, azért kezdtek vele szemben intézkedni, mert sérelmezte a szomszéd porta állapotát, majd amikor nem történt intézkedés, a Közigazgatási Hivatalhoz fordult.

18. [..] a Közigazgatási Hivatalnak 2006. március 2-án írt levelében hivatkozik 15 név szerint felsorolt nagyvejkei lakosra, akiknek a szennyvize, sőt a mosóüzem szennyvize is egy műanyag csövön a járda melletti árokba folyik és kéri az ő megbírságolásukat is. Csatolja 8 aláíró levelét, ami szerint a Fő u. 36. sz. ház szennyvize nem folyik ki az utcára, mivel az udvarukban van szennyvíz akna. Itt is elismeri ugyanakkor, hogy a mosógép vizét valóban egy műanyag csövön a járda alatt a vizesárokba vezeti.

19. A panaszos ellen folyamatban volt szabálysértési eljárásban egyébként a Bonyhádi Városi Bíróság a bírságot 7.000 Ft-ra mérsékelte, majd azt az Sztv. 116. §-ában írt lehetőséggel élve a Közigazgatási Hivatal azt a végrehajtási szakban teljesen elengedte. Ezzel kapcsolatban a körjegyző a megyei főügyészséghez fordult, azt tudakolván, hogy jogszerűen megtehetette-e ezt a végrehajtási eljárás során a Hivatal egy olyan ügyben, ahol már bírósági jogorvoslat is volt.

20. A tényállás ezen részéhez tartozik még, hogy Bonyhád város jegyzője, mint kiemelt építési hatóság 2005. december 30-án kelt határozatával a Nagyvejke, Fő u. 35. sz. alatti ház tulajdonosait, Kovács Lázárt és Kovács Lázárnét 20.000 Ft végrehajtási bírság megfizetésére kötelezte, mivel a felszólításra nem nyújtottak be engedély kérelmet és a bontási munkákat nem végezték el.

21. Az iratok között megtalálható volt továbbá Aparhant-Nagyvejke körjegyzője 2005. szeptember 7-én kelt, 195/2005. sz. pénzbírságot kiszabó határozata. A nagyvejkei önkormányzat gyommentesítéséről szóló rendelete alapján Rédei Illésre 30.000 Ft pénzbírságot szabott ki és kényszerkaszálást helyezett kilátásba, sőt jelezte, hogy a 2000. évi XXXV. tv. 57. §

¹ Egyebek közt maga a körjegyző is, amikor 2006. január 11-én a bíróságnak továbbította a panaszos kifogását, a kísérellevelében már csak a mosógépből származó vízről ír.

alapján az FVM akár 1 m Ft-ig is bírságozhat. Egyéb, a környezetvédelmi jogból és rokonterületeiről származó hasonló szabálysértési eljárásról Nagyvejké vonatkozásában nincs tudomásunk.

22. A körjegyző egyenlőtlen szabálysértési gyakorlata miatt 2007. november 13-án [...] az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz (EBH) fordult panasszal. A panaszosok ugyanis összefüggést látnak a (fenti A) pontban tárgyalt) Fő u. 35. sz. ház megoldatlan köztisztasági problémái miatt a Közigazgatási Hivatalhoz beadott panasz és a szennyvízelvezetés miatti bírságolása között. Előadták, hogy csak a kézmosó és a mosógép kifolyója vezet az utcára, de ezt mindenki így oldja meg a faluban. Erről biztos tudomásuk van, hiszen ezek a lekötések jórészt, [...] vízszerező munkái voltak. Ugyanezzel magyarázzák, hogy Szűcs György aparthanti polgármester kijelentette, „[...]ékhez nem megy a szippantókocsi!”.

23. 2007. decemberi, illetőleg 2008 februári levélváltásukban az EBH tisztázta a körjegyzővel, hogy [...]éken kívül egyetlen nagyvejkéi lakossal szemben sem szabott ki köztisztasági bírságot, azért, mert az ingatlanuk előtti csapadékelvezető árokba vezetik a szennyvizüket.

24. Ezzel együtt 2008. február 25-én kelt EBH/345-2/2008. sz. határozatával az Egyenlő Bánásmód Hatóság a az Aparhant-Mucsfa-Nagyvejké körjegyzőséggel szemben [...] által beadott kérelemét elutasította, mivel a 2003. évi CXXV. tv. (Ebtv.) alapján a kérelmezőnek nem csak azt kell bizonyítania, hogy valamilyen megkülönböztetés vagy hátrány érte, hanem azt is, hogy az Ebtv. 8. §-ban meghatározott valamely tulajdonsággal bír és a hátrány emiatt következett be.

C)

A panaszosok szennyvízkezelési problémájának eltérő kezelése

25. Két hónappal a szennyvízkivezetése miatt kapott szabálysértési bírság határozat kelte után, 2006 februárjában [...] az ÁNTSZ Bonyhádi Városi Intézet kirendeltségénél, majd a Közigazgatási Hivatal előtt is panaszt tett amiatt, hogy Szűcs György aparthanti polgármester megtiltotta az ingatlanán keletkezett szennyvíz elszállítását. A Közigazgatási Hivatal ez ügyben szintén érdeklődött a körjegyzőnél, akitől 2006. március 13-án azt a tájékoztatást kapta, hogy a jegyzőnek nincs hatásköre Csekéné ez irányú panaszának intézésére. A szippantással kapcsolatban intézkedést nem tesz, mivel „a panaszos a többi nagyvejkéi lakoshoz hasonlóan azzal szippantatja ki a szennyvizéjét, akivel akarja”.

26. 2006. márc. 29-én [...] ismét a Közigazgatási Hivatalhoz fordult azzal, hogy az önkormányzat még mindig nem hajlandó intézkedni a szippantás ügyében. Az egyéb megoldások lehetőségével kapcsolatosan bemutatott egy vállalkozói listát, akiket megkeresett, de nem vállalták az emésztő gödör ürítését, mivel a településen nem dolgozhatnak, mert az önkormányzat szerződés keretében látja el a településen a szippantást. Ezt megerősíti a Közigazgatási Hivatal még ugyanaznap [...]nek elküldött válaszlevele, ami hivatkozik a Nagyvejkéi Önkormányzat 6/2001. (XI. 23.) sz. rendeletének (a továbbiakban: Ör.) hatályát rendező szabályra, ami szerint az minden magánszemélyre kiterjed.

27. Egy nappal később, 2006. március 30-án a Közigazgatási Hivatal Aparhant polgármesterének is írt. Hivatkozott ebben a levélben az Ör. abban az időben hatályos 12. § (2) bekezdésére, amely szerint a köztisztasági szolgáltatás ellátására megbízott szolgáltató a szennyvízszállítás közszolgáltatásra az aparthanti községi önkormányzat vízműve. Az Ör. 16. § (3) bek. alapján azt a szolgáltató az igényeknek megfelelően, de félévente legalább egy alkalommal köteles elszállítani.

28. 2006. április 5-én Aparhant polgármestere válaszolt a Közigazgatási Hivatalnak. Jelezte, hogy nem állnak szerződéses viszonyban a Nagyvejkai Önkormányzattal, csak a képviselőtestületek állapodtak meg úgy, hogy a vízmű szabad kapacitása erejéig Nagyvejkét is ellátja. A polgármester levele szerint Csekénének is szolgáltattak, amíg ő hamis számlázással meg nem vádolta őket a Közigazgatási Hivatal előtt. „Amennyiben Csekéné az együttélés elemi szabályainak betartására képes lenne, bizonyára találna megfelelő szolgáltatót.” – zárta levelét a polgármester.

29. Az Aparhant polgármestere és [...] közötti elszámolási vitát egyébként 2006 májusában a felek levélváltása igyekezett tisztázni. A polgármester nyilvánvalóvá tette, hogy nem köbméterenként, hanem fordulónként kell fizetni, így visszatéríteni semmit sem tudnak neki annak ellenére, hogy a szippantós kocsik valóban 5 köbméter űrtartalmúak, [...]ék szennyvíztárolója pedig csak 3 köbméteres.

30. 2006. május 17-i levelében Aparhant polgármestere tudatta a Közigazgatási Hivatallal, hogy amit az Aparhanti lakosság ellátásán túl vállalnak, az 90 %-ban nagyvejkai plusz munka, a szabad kapacitások lekötése érdekében, de Nagyvejke önkormányzatával közszolgálati szerződésük nincs.

31. A panaszosok által felvetett probléma a környezetvédelmi hatóság, illetőleg a Közigazgatási Hivatal számára nyilvánvalóvá tette, hogy Nagyvejke településen a folyékony hulladékokra vonatkozó közszolgáltatást nem rendezték a jogszabályoknak megfelelően, azt eseti döntések és szívességi megállapodások² határozták meg. Emiatt egyebek között 2006. június 13-i, majd június 22-i levelében a Közigazgatási Hivatal felhívta a nagyvejkai polgármestert, hogy a kötelező közszolgáltatás rendezze a Hgt. és Ör. akkor hatályos szövege alapján.

32. 2006. június 15-én a Közigazgatási Hivatal munkatársai Nagyvejkén jártak, hogy az ügyet a helyszínen kíséreljék meg tisztázni. Az erről készült feljegyzés megállapítja, hogy mind Nagyvejkének, mind Aparhantnak az aparhanti önkormányzati vízmű látja el a szennyvízszippantást, az igényeket bejelentik, a polgármesteri hivatalban pedig egy nyomtatványon rögzítik a bejelentéseket. A vízmű vízjogi és üzemeltetési engedéllyel rendelkezik, telepengedélye viszont nincs. A hivatalban azt is elmondták, hogy Csekénénél nem szippantanak, bár szennyvíz szippantási díj tartozása valóban nincs.

33. [...] több levelében, így pl. a 2007. február 5-én és 10-én a Közigazgatási Hivatalnak írt levelekben kifejti, hogy amennyiben a folyékony hulladékos közszolgáltatást saját maga szervezi meg és egy bonyhádi vállalkozással végezteti el, akkor az erre is szolgáló helyi kommunális adóját nem a nagyvejkai önkormányzatnak, hanem a bonyhádi önkormányzatnak kívánná megfizetni, sőt álláspontja szerint a lakosonként számított vonatkozó állami támogatások arányos részét is le kellene vonni Nagyvejkétől és átirányítani a szolgáltatást ténylegesen biztosító közeli városi önkormányzathoz.

34. A Közigazgatási Hivatalnak 2007. augusztus 14-én írt levelében [...] közölte, hogy a szennyvízének elszállítására egyébként sem tart igényt, ha eddig megoldotta maga, ezután is meg fogja. Válaszlevelében a Közigazgatási Hivatal felhívta a figyelmet arra, hogy a Hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (Hgt.) 21. § (3) bekezdése alapján a folyékony hulladék elszállítása kötelező közszolgáltatás, amely mind az önkormányzatot, mind

² Az Aparhanti Polgármester tájékoztatása szerint ezt a szívességi szolgáltatásra vonatkozó megállapodást 2009. szeptember 9. napján felmondta. A felmondás egyik okaként a [...] család panaszait jelölte meg.

a lakosságot köti. E kötelezettségek végrehajttatása érdekében a Közigazgatási Hivatal fel fog lépni. Ezzel együtt a Hivatal azt is leszögezte, hogy az 1990. évi C. törvény 1., 4. és 5. §§ alapján, amely a helyi adók alanyait és lehetséges tárgyköreit rögzíti, nem jogszerű az, hogy ha a polgárok önkényesen bojkottálják a helyi adók megfizetését.

35. A Hivatal levele ezen túlmenően a becsületsértéssel kapcsolatos szabálysértési és büntetőjogi törvényi tényállásokat is az ügyfél tudomására hozza, azzal, hogy ha a jegyző ezeket elkövette, e törvények szerint kell eljárni. Adott esetben konkrét közigazgatási eljárásokban a jegyző és az ügyfél közötti megromlott viszonyra tekintettel a kizárására is sor kerülhet a Ket. 42-43. §§ alapján, amiről a hatóság vagy felettes hatósága az ügyfél kérésére dönt.

36. Az iratok közt elfekszik a Caminus Tüzeléstechnikai Kft. 2008. január 29-én a Körjegyzőnek írt levele, amiből kitűnik, hogy [...] valóban a kötelező közszolgáltatások nem mindegyikét hajlandó igénybe venni. 2007 nyarán és őszén 3 alkalommal hiába hívták fel kéményellenőrzésre Csekéeket, ez pedig szabálysértési tényállást is megvalósít az 1995. évi XLII. tv. és a 27/1996. (X. 30.) BM sz. rendelet alapján. Az önkormányzat rendeletben jelölte ki a céget a kéményseprő-ipari közszolgáltatás ellátására.

37. 2008. november 11-én Víg Péterné körjegyző irodánknak írt levelében egyebek közt leírja, hogy a 2008 márciusi közmeghallgatáson [...] trágár szidalmakkal illette a polgármestert, 2008 októberében pedig telefonon közölte az adóügyes kolléganővel, hogy „mindenkit kinyír, ha le merik tiltani a jövedelmét az adótartozása végett”. Azzal kapcsolatban, hogy az aparthanti vízmű előregedett két szippantóskocsija zajpanaszt okozott-e közölte, hogy Nagyvejke 170 fős, előregedő zsákfalú, gépjárműforgalma igen csekély, zajpanaszról nincs tudomása.

D)

A nagyvejkei folyékony hulladékra vonatkozó közszolgáltatás ellátottsága, illetőleg a településen és környékén dolgozó közszolgáltatók engedélyei

A nagyvejkei közszolgáltatás biztosíttatása

38. A Közigazgatási Hivatal jelzései alapján a Nagyvejkei Önkormányzat 2006. július 6-án képviselőtestületi ülést tartott. Itt feltárták azokat az okokat, ami miatt nem látják a települési folyékony hulladékra vonatkozó közszolgáltatás állapotát rendezhetőnek. A testületi ülés jegyzőkönyve szerint a bonyhádi székhelyű Bonycom Kft. a szolgáltatást a rossz anyagi körülmények között élő nagyvejkei lakosoknak megfizethetetlenül drágán, 10-12.000 Ft-ért vállalta volna, Aparhant viszont szerződést nem akart kötni, mert ha az autói meghibásodnak, nem tudná pótolni őket, ha pedig szerződés kötné Nagyvejke vonatkozásában, azt így csak anyagi veszteséggel tudná teljesíteni. A testület egyébként megállapította, hogy a jelenlegi rendezetlen helyzettel mindenki elégedett, [...]t hibáztatták azért, mert annak visszasságait feltárta, a jegyzőkönyvben ezzel kapcsolatban a következő mondat áll: „Egy ember összeférhetetlensége miatt nehogy egy egész településnek kelljen kárt okozni”.

39. 2006. szeptember 13-án a Közigazgatási Hivatal a felügyelőség igazgatójához fordult a problémával. Levelében ismerteti a nagyvejkei önkormányzat és az aparthanti vízmű kapcsolatát, amit közszolgáltatási szerződés nem szabályoz, ez pedig ellentétes a Hgt. 27. § (3) bekezdés a)-d) pontjaival. Kéri ezért a felügyelőséget, hogy intézkedjen és álláspontjáról tájékoztassa.

40. 2006. október 5-én a felügyelőség válaszában leírja, hogy az Aparhanti Önkormányzati Vízműnek 2003-ban hulladékkezelési engedélyt adtak 18.250 m³/év kommunális szippantott

szennyvíz összegyűjtésére Aparhantról és kezelésére. Az engedély területi hatálya nem jogosítja fel a vízművet a Nagyvejkéről való hulladékszállításra. A vízjogi üzemeltetési engedély 50 m³/nap kapacitásra szól, ami Aparhant átlagos teljesítményét fedi le. Végül rögzíti, hogy a felügyelőség a Hgt. és a vonatkozó végrehajtási jogszabályai alapján nem tud önkormányzatokkal szemben intézkedni, akkor sem, ha nem tesznek eleget a törvényben foglalt szerződés-kötési kötelezettségüknek.

41. 2006. október 24-én a felügyelőség levele nyomán a Közigazgatási Hivatal maga kezdett intézkedni az ügyben és levelet írt Pfaff Ferenc nagyvejkei polgármesterhez. Ebben rögzíti, hogy a Hivatal panaszbejelentés folytán értesült arról, hogy Nagyvejke kötelező hulladékkezelési közszolgáltatással nincs ellátva. A Hgt. 21-24. §§ alapján ez pedig kötelező volna, különös tekintettel a 21. § (3) bek. b) pontjára, ami szerint a közszolgáltatás kiterjed a települési folyékony hulladék ideiglenes tárolására szolgáló létesítmény kiürítésére és elhelyezés céljából történő elszállítására. A Közigazgatási Hivatal arra is utal, hogy a nagyvejkei 6/2001. (XI. 23.) Ör. sz. rendelet a levél megírásakor még hatályos 12. § (2) bekezdés b) pontja alapján az aparthanti vízmű volt a megbízott szolgáltató. Ennek ellenére ezzel a szolgáltatóval az önkormányzat nem kötött közszolgáltatási szerződést, ez pedig ellentétes a Hgt. 27. § (3) a)-d) pontjaival. Az itt lefektetett feltételek a következők: a) a szolgáltató biztosítani tudja a közszolgáltatás személyi és tárgyi feltételeit, b) környezetvédelmi hatósági engedéllyel rendelkezik, biztosítékot és garanciát tud adni, illetve d) mindezek alapján közszolgáltatási szerződést köt a települési önkormányzattal.

42. A Közigazgatási Hivatal levele még arra is utal, hogy a Hivatal képviselői személyes megbeszélésen javasolták az aparthanti polgármesternek, hogy a hulladékgazdálkodási együttműködést önkormányzati társulás létrehozásával oldják meg, de ettől ő mereven elzárkózott. Mindezek alapján a Közigazgatási Hivatal a nagyvejkei önkormányzat mulasztásos törvénysértése miatt a hivatal törvényességi észrevételt adott ki és határidőt tűzött a törvénysértő állapot megszüntetésére. A testület egyetértett ezzel 2006. július 6-i ülésén, de a probléma bonyolultságára hivatkozva döntést nem hozott, a polgármestert hatalmazta fel a megfelelő tárgyalások lebonyolítására.

43. 2006. nov. 14-én a nagyvejkei polgármester a Közigazgatási Hivatalt már arról értesíti, hogy közbeszerzési pályázatot írtak ki és ezt néhány nappal később a Tolnai Népújságban valóban meg is jelentették. A pályázatra azonban egyetlen jelentkezés sem érkezett, ezért azt 2007 februárjában sikertelennek nyilvánították.

44. A közszolgáltatás biztosításának érdekében 2007. február 12-én megállapodás született Mucsfa, Aparhant (Szűcs György polgármester) és Nagyvejke (Pfaff Ferenc polgármester) önkormányzatai között a települési folyékony hulladék (TFH) begyűjtéséről, szállításáról és ártalmatlanításáról. A megállapodás szerint Mucsfa és Nagyvejke felkérlik Aparhantot, hogy az általa fenntartott intézménnyel végezze el ezeket a feladatokat, amit Aparhant a Vízműve szabad kapacitásának erejéig vállal 5 m³ tartállyal fordulónként bruttó 4.900 Ft-ért, amiből 3000-et számláznak ki az ingatlan használojának. A szolgáltató megtagadhatja a szolgáltatást minden olyan esetben, ahol a szennyvíztározó TFH-től idegen anyagot, vegyszert tartalmaz, illetve „a megrendelő megfelelő együttműködésre nem hajlandó, magatartása sérti a szolgáltató jó hírnevét, valamint ha 8 napot meghaladó számlatartozása van”. Ugyancsak tartalmazza a megállapodás a következő kitétel: „A szállítás díját a szolgáltató egyoldalúan állapítja meg, az esetleges díjváltozás okát az érintett önkormányzatokkal tényszerűen ismerteti.” Ugyanakkor a szolgáltató tudomásul veszi azt, hogy az érintett ellátási területen nincs kizárólagos szolgáltatási joga.

45. Még ugyanebben a hónapban a nagyvejei polgármester abban az értelemben kezdett tárgyalást a bonyhádi városi szolgáltatóval, a Bonycom Kft-vel, hogy kössön az aparthanti vízművel alvállalkozói szerződést. Ugyanakkor a polgármester a Közigazgatási hivatalnak írt levelében azt is egyértelművé tette, hogy a községben csatornázás nincs napirenden, azt a lakosság nem tudná megfizetni.

46. Több hivatalos dokumentumban felmerült, elsősorban az érintett önkormányzatok részéről, hogy a települési folyékony hulladék kezelése nem szerepel az Ötv. 8. §-ában felsorolt kötelezően ellátandó önkormányzati feladatok között.

A közszolgáltatók engedélyeinek tartalma és hatálya

47. Aparhant Község Vízművének eredeti vízjogi üzemeltetési engedélye 1982-ből származik, amit 1995-ben módosítottak, majd legutoljára 2003. március 4-én a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság 4/2003 sz. határozata az érvényességi időt 2018 márc. 31-re módosítja. A termelt és szolgáltatott vizek gázmentesítéséről szóló 12/1997. (VIII. 29.) KHVM sz. rendelet szerinti gyakorisággal kell vizsgálni a kitermelt és szolgáltatott vizet és az eredményt a vízügyi hatóságnak megküldeni. Mangán és vasproblémák miatt egyébként a vízmű kifogásolható minőségű ivóvizet szolgáltat.

48. Az aparthanti vízmű az ivóvíz szolgáltatás mellett 1999-ben kezdeményezte egy új tevékenység, a települési folyékony hulladék kezelés megvalósítását. 2003. december 31-én kelt a Felügyelőség erről szóló 22.087-4/2003 sz. vízjogi üzemeltetési engedélye Aparhant Önkormányzat Vízműve számára. Az engedély tartalma mechanikai tisztításra vonatkozik rácsszűréssel, kétszintes ülepítővel (25 m²+85m² rothasztó és 17 m² iszapátroló, 300 m³ hasznos medence beton és műanyag fólia burkolattal), talaj-biológiai tisztítás nyárfás öntözőterületen (1,6 ha), ill. 10 % gyökérszűrés kazettában (440 m², kísérleti). 50 m³ napi kapacitással.

49. A vízműben a gyökérszűrés terület előtisztítást végez a nyárfás előtt. A kiüledő homokot elföldelik a telep területén, az iszapot pedig, amit eredetileg szintén elföldelni rendelték, jelenleg alkalmas fogadóhelyre szállítják. Talajvízfigyelő kutak is vannak a területen, évi kétszeri vízszintmérés, illetőleg víz vagy talajminta vizsgálat kötelező a vízmű számára. Az engedélyt 2008. szeptember 30-én felülvizsgálták.

50. A növényegészségügyi és talajvédelmi szolgálat szakhatósági állásfoglalása szerint a rácsszemét, a szennyvíziszap, a homokfogóból kilapátolt iszap, a kétszintes ülepítőben kirohasztott iszap és a mechanikailag tisztított szennyvíz nem kerülhet ki termőföldre. Az ÁNTSZ megyei intézete szerint a rácsszemetet fertőtlenítés (meszes kezelés a városi intézet szerint) után kommunális lerakóra kell elszállítani. A Szekszárdi Vízmű Kft. nyilatkozott, hogy befogadja a szennyvíziszapot.

51. A vízjogi engedélyt megelőzően, már 2003 júniusában a Felügyelőség 50.115-10/2003. számon hulladékkezelési engedélyt adott az Aparhanti Községi Vízmű részére 18.250 m³/év kommunális szippantott szennyvízre. Ugyanakkor az engedély területi hatálya csak Aparhant községre terjed ki.

52. 2004 szeptemberében a Felügyelőség 53295-8/2004. számon egy másik személynek, Varga Gyula egyéni vállalkozónak is hulladékkezelési engedélyt bocsátott ki települési folyékony hulladék begyűjtésére, szállítására és ártalmatlanítására. Emésztőgödörökből származó iszaptól

12.500 t/év, települési szennyvíz tisztításából származó iszaptól pedig 1500 t/év átvételére jogosít az engedély, amelynek területi hatályát tekintve Nagyvejké is szerepel az érintett települések listáján.

53. Egy évvel később kapott a Felügyelőségtől 83.958/2005. szám alatti határozattal hulladékkezelési (begyűjtés, szállítás) engedélyt egy harmadik vállalkozás is, az Aqua-Start Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.. Ez az engedély kiterjed egyebek közt emésztőgödörből származó hulladék begyűjtésére. Jóllehet ez a Kft. Fűzfőre szállítja a szippantott szennyvizet és egyéb hasonló hulladékokat, a működési területe Tolna megyére is kiterjed Veszprém és Fejér megyéken kívül. Engedélye 2008. augusztus 31-ig szól.

54. 2007 januárjában adta ki a Felügyelőség 547/2007. sz. hulladékkezelési engedélyt az aparthanti vízművek részére nem veszélyes hulladék begyűjtésére, szállítására. Emésztőgödörből származó iszap 18.150 t/év, aparthant közigazgatási területéről. A meghosszabbított engedély tehát – nyilvánvalóan a kérelemnek megfelelően – ezúttal sem terjed ki Nagyvejké vagy más szomszédos terület folyékony hulladékának kezelésére.

55. 2007. június 28-án a Felügyelőség kiszállt Aparhantra a községi települési folyékony hulladékkezelő telep 2003-as vízjogi üzemeltetési engedélyében foglaltak hatósági ellenőrzése végett. Az üzemeltető előadása alapján megállapította, hogy Nagyvejkén a folyékony hulladék elszállítása megoldatlan, a vízmű vállalta ezért, hogy szabad kapacitásának terhére beszállítja és kezeli ezeket a szennyvizet is, az engedélyeztetést majd ehhez igazítják, ha lejár a jelenlegi engedélyük. Az aparthanti vízmű kapacitása 50 m³/nap, Aparhant az üzemnapló szerint átlagosan naponta 30-40 m³ szennyvizet produkál, Nagyvejkéről napi adatok nincsenek, azonban hetente is általában csak 5 m³ jön össze, ritkábban 10 m³.

56. A Felügyelőség a telep műtárgyait rendben levőnek találta, a szennyvíztisztítás során a nyárfás kiöntözés egyenletes terheléssel történik úgy, hogy az előkezelt szennyvíz egy gyökérszórás náddal telepített területen halad át, az adagolást pedig mindkét esetben a növények életfeltételeinek megfelelően végzik. A szennyvíziszapot a szekszárdi városi szennyvíztisztító telepre szállítják, a rácsszemetet pedig a helyi kommunális hulladéklerakóra.

57. 2007. augusztus 14-én [...] ismét levélben fordult a Közigazgatási Hivatalhoz. Előadta, hogy felkereste a nagyvejkéi körjegyzőt, és kérte, hogy az önkormányzat területére vonatkozó szennyvízszállítási engedélyt mutassa meg neki. A jegyző megtagadta az erre vonatkozó iratok kiadását, sőt, egy szóváltás után a hivatalból is eltávolította.

58. 2007 októberében korábbi tárgyalásaik eredményeképpen a Nagyvejkéi polgármesternek sikerült a Bonycom Kft a települési folyékony hulladékkal (TFH) kapcsolatosan közszolgáltatási szerződést kötnie. Ebben megrendeli, szolgáltató pedig elvállalja a nagyvejkéi ingatlanokról a TFH szállítását, tisztítását és ártalommentes elhelyezését. A begyűjtött szennyvizet a szolgáltató a bonyhádi városi szennyvíztisztító telepre viszi, amelynek vízjogi üzemeltetési, környezetvédelmi működési és hulladékkezelési engedélyeit, KÜJ és KTJ számait a szerződés tartalmazza. A megrendeléseket a szolgáltató által megadott telefonszámokon jelenthetik be az ingatlan tulajdonosok. A szolgáltató 5000 Ft/forduló bruttó egységárat köt ki, és a szerződés azt is rögzíti, hogy ebből 2000-et az önkormányzat fizet ki közvetlenül a szolgáltatónak. A szerződést a felek évente felülvizsgálják és a költségnövelő tényezők hatását figyelembe véve módosítják. Ugyanakkor a szerződés határozott időre, mindössze 1 évre szól.

59. 2008. május 7-én a felügyelőség 24.296/2007. számon hulladékkezelési megújított engedélyt adott ki Varga Gyula magánvállalkozónak nem veszélyes hulladékok begyűjtésére, szállítására.

A korábbiakhoz képest az engedély egyéb települési hulladéokra is kiterjed, illetőleg területi hatálya Tolna megye egész területére szól. 2013. február 15-ig kell majd kérni a szolgáltatónak az engedély meghosszabbítását, a határozat egyébként 2013. május 31-ig szól.

60. [...] a Körjegyzőnek 2008. április 15-én írt levelében kérte a kommunális adójának az eltörlését, mivel neki semmilyen kommunális szolgáltatást nem végeztek és a 30 évig a közterületen önként végzett ároktisztítási munka ellenértékét sem térítették meg. Ha pedig a folyékony hulladékot Bonyhád városa szállítja, oda akar adózni és a támogatást is oda kellene fizetni, ami utána, mint lakos után jár. Kérdezi, hogy a segélyekre és a szippantásra felhasznált állami támogatást az önkormányzat milyen módon használja fel. Erre a levelére a panaszos a Körjegyzőtől érdemi választ nem kapott.

IV.

Jogi elemzés

A.)

A Nagyvejke Fő u. 35. sz. házzal kapcsolatos problémák

61. Mivel a panasz nem elsődlegesen erre a kérdésre irányul, csak jelezzük, hogy a panaszosok házával szemben lévő ház statikai, biztonsági problémái, elkerítetlensége, a kert elgazosodása, a kút nem megfelelően biztonságos takarása (biztonság alatt értve egyrészt az arra járók biztonságát, másrészt a felszín alatti vizek szennyezésének kizárását), a rágcslók elszaporodása, a felhalmozódó hulladék komplex jogi kezelést igényelnének. A legfontosabb építésrendészeti intézkedéseket a kiemelt építési hatóság meghozta, bár megjegyezzük, hogy az Étv., az OTÉK, illetőleg az egyéb építésrendészeti szabályok értelmében mód lett volna a kerítés és a kert problémái egy részének a kezelésére ebben az eljárásban is. A közegészségügyi hatóság, bár panasz kapcsán foglalkozott az ügygel, a rágcslók kérdését nem rendezte, hasonlóképpen nem tudunk a növényegészségügyi hatóság eljárásáról a Fő u. 35. számmal kapcsolatban.

62. Álláspontunk szerint az ilyen típusú problémák esetén a különböző szakhatóságok elszigetelt eljárásánál sokkal hatékonyabb lehet az önkormányzat szervező munkája, elsősorban az Ötv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott településtisztaság biztosítására irányuló feladatai körében. Az önkormányzat szervező, intézkedő munkájával tud a leghatékonyabban segíteni az ilyen ügyekben, így a közmunka igénybevételével (amire szintén merültek fel adatok), vagy a tulajdonos és olyan személyek közötti kapcsolat megteremtésével, akik megfelelő térítés ellenében szívesen gondoznák a házat és a környékét vagy akár meg is vennék azt, állandó ottlakás céljára. Amennyiben a községben a Fő u. 35. sz. ház problémája nem egyedi eset – a vizsgálat egyes adatai erre utalnak – akkor a képviselő testület rendelettel is szabályozhatja a kérdést. Ehhez álláspontunk szerint adottak mind az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében foglalt feltételek, hiszen a témakör az önkormányzat feladatkörébe tartozik, mind pedig az Ötv. 16. § (1) bekezdésben meghatározott feltételek, hiszen tipikusan helyi társadalmi viszonyokról van szó és, bár a probléma egyes vetületeire alkalmazható szabályok, mint utaltunk rá, több jogágazatban is található, kifejezetten a felhagyott, gondozatlan ingatlanok kezelésére, rendben tartására, a települési érdekek érvényesítésére vonatkozó szabályok más magasabb szintű jogszabályokban nem találhatók³.

³ Az önkormányzati rendelet megszerkesztésénél nagy gonddal kell ellenőrizni, hogy a szabályozott tárgykörök egyfelől valóban ne érintsenek olyan témákat, amelyeket magasabb szintű jogszabályok szabályoznak, illetőleg az Ötv. 1. § (2) bekezdésében definiált helyi közügyek körébe essenek, továbbá a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (Jtv.) 17. §-ában meghatározott általános feltételek fennállása is megállapítható legyen. Útmutatás található mindezzel kapcsolatban a 23/2000. (VI. 28.) AB határozatban, egyebek között a helyi önkormányzást és a

63. Végül akadnak a Fő u. 35. sz. ház rendezetlenségével kapcsolatban a panaszok közül olyanok, amelyek vidéki környezetben megalapozatlannak tűnnek. Elsősorban a büzzel kapcsolatban kell aláhúzni, hogy a mezőgazdasági tevékenységgel, állattartással, komposztálással stb. törvényszerűen együtt járó kellemetlen szagokat a szomszédok általában túrni kötelesek, minthogy az esetek jó részében maguk is folytatnak hasonló tevékenységeket. Természetesen a szakszerűtlenül végzett munkákkal, pl. a trágya tárolásával, a komposztáló domb oxigénhiányos kezelésével fölösleges szaghatások keletkezhetnek, amelyekkel kapcsolatban a környezetvédelmi hatóságok (a Felügyelőség vagy a Körjegyző) intézkedése indokolt lehet.

B.)

Egyes szennyvizek kieresztése a közterületen lévő vizesárokba

64. A köztudomáson kívül a jelen ügyben is felmerültek olyan adatok, amelyek a csatornázatlan településeken a háztartásokban keletkező szennyvizek problémájának megoldatlanságára utalnak. Az általában meglévő 3-5 m³-es emésztő gödrök viszonylag gyorsan megtelnek, ha a háztartásokban keletkező összes szennyvizet, így a mosogatásból, mosásból, kézmosásból, fürdésből stb. származó szennyvizet is belevezetnék. Árulkodó tény, hogy ezzel szemben a jelen ügyben szereplő folyékony hulladék szállító közszolgáltatások szabályozása alapján is csupán félévente kötelező a szállítás igénybevétele. Ennyi idő alatt, ha minden háztartás az összes szennyvizét szabályszerűen tárolná, 3-5 m³-nél lényegesen több szennyvíz keletkezne.

65. Ugyanakkor a csupán a csapadékvizek elvezetésére szolgáló szigeteletlen utcai árokba történő bevezetés a talaj és a talajvíz mosószerekkel és egyéb vegyi anyagokkal történő szennyezése miatt egyértelműen jogellenes. A kis mennyiség miatt a felszín alatti vizek védelméről szóló környezetvédelmi jogszabályok alapján kiszabható szennyvízbírság nem lenne összhangban a jogintézmény céljaival, azonban a környezetvédelmi vagy köztisztasági szabálysértések megállapítása teljes mértékben indokolt. Ugyanakkor a háztartások, mint utaltunk rá, egyes esetekben kényszerhelyzetbe kerülhetnek, ami felvetheti a Sztv. 8. § (1) bekezdésében szereplő felelősséget kizáró ok alkalmazásának a lehetőségét. Jelezni szeretnénk azt is, hogy álláspontunk szerint a pusztán gazdasági jellegű nehézségek a környezetvédelmi szabálysértések megállapítását kizáró kényszerhelyzet szintjét természetesen nem érik el. A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának irodája több hasonló ügy tapasztalatai alapján formál majd álláspontot a helyzetben rejlő ellentmondással kapcsolatban.

66. Mivel a panasz által konkrétan megjelölt, a panaszossal szemben folytatott szabálysértési eljárásban a bíróság már eljár, ebben a vonatkozásban az Obtv. 17. § (5) bekezdése alapján az országgyűlési biztosok nem járhatnak el. Vizsgálni kellett viszont a panaszosnak azt az állítását, ami szerint a szabálysértési eljárást vele szemben az A.) pontban foglalt ügyben tett bejelentései miatti megtorlásként vagy a különböző önkormányzati tisztségviselők által összeférhetetlennek ítélt magatartása miatti büntetésként indították és folytatták le.

választópolgárok közösségét érintő viszonyok és a választópolgárok egymás közötti, alapvetően a Ptk.-ra tartozó viszonyok elhatárolása tárgyában. Egyes rész kérdésekben fontos általános jogértelmezési szabályokat fogalmaznak meg még egyebek közt a 1437/H/2008. AB, a 34/2008. (IV.) 3.) AB határozat, az 5/H/2009. AB sz., valamint az ezekben hivatkozott korábbi határozatok. Amennyiben mindezek figyelembe vétele mellett is bizonytalanság marad a meghatározott tartalmú önkormányzati rendelet megengedhetősége tárgyában, a képviselő testület a Jtv. 46. § alapján a saját, illetőleg az önkormányzat szerveire kötelező határozattal is szabályozhatja a kérdést, meghatározva a különböző önkormányzati tisztségviselők és szervek szervező feladatait a határozatban konkrétan megnevezett egyedi ingatlanokkal kapcsolatosan.

67. A panaszosnak ezt az állítását támasztja alá a Körjegyző Közigazgatási Hivatalhoz írt levele, amiben elismeri, hogy a szabálysértési felelősségre vonás tényét telefonon akkor közölte a panaszossal, amikor az éppen egy más ügy miatt felhívta és nem megfelelő hangnemben beszélt vele. Ugyancsak ebbe az irányba mutat az, hogy a panaszosok szabálysértési felelősségre vonására okot adó tényeket éppen abba a jegyzőkönyvbe foglalták, amelyet egyébként eredetileg a panaszos Fő u. 35. sz. alatti házzal kapcsolatos bejelentése nyomán indult eljárásban vettek fel. Ebben az összefüggésben álláspontunk szerint joggal sérelmezte a panaszos azt is, hogy a helyszíni szemléről nem értesítették, illetőleg a szankció alkalmazása előtt a jogellenes állapot megszüntetésére nem hívták fel. Végül ugyancsak a szabálysértési bírságnak kifejezetten egy személlyel szembeni megtorlásként vagy büntetésként történt alkalmazása mellett szól az a tény, hogy a bizonyítottan több tucát hasonló esetben a Körjegyző nem indított hasonló eljárást, sőt általánosságban véve is rendkívül ritkán él a szabálysértési bírságolás eszközével.

68. A szabálysértési eljárás és bírság alkalmazása közérdekű bejelentés megtorlása végett, illetőleg az eljáró hivatalos személyek megítélése szerint nem megfelelő viselkedés, modor büntetése érdekében ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság elvével.

69. Helyesen utalt a Közigazgatási Hivatal levelében arra, hogy amennyiben a Körjegyző vagy az érintett polgármesterek úgy ítélik meg, hogy [...] vagy [...] magatartása a közösségi normákat vagy személyükben őket megsérti, akkor módjuk van a becsületük védelmére szolgáló szabálysértési vagy büntetőjogi jogkövetkezmények kezdeményezésére. Ezen túlmenően természetesen a Polgári Törvénykönyv 75-76. §§-ban írt személyiségi jogvédelmi eszközök alkalmazására is mód van. Jelentős különbsége azonban ezeknek a jogi eszközöknek az előző pontban tárgyalt alkotmányellenes megoldástól, hogy ezekben az eljárásokban a jogsértő és a sértett egyenlő félként állnak szemben egymással, a sértetteknek nincs módjuk hatalmi pozíciójuk kihasználásával, a megfelelő eljárási garanciák mellőzésével közvetlen módon elégtételt venni vélt vagy valós sérelmeik miatt.

C.)

A települési folyékony hulladékokkal kapcsolatos közszolgáltatás

70. Nem helytálló az az álláspont, hogy a TFH-kkal kapcsolatban az önkormányzatoknak ne állna fenn kötelezettsége a közszolgáltatások megszervezésére. Az Ötv. 8. § (3) bekezdése alapján ugyanis „törvény a települési önkormányzatokat kötelezheti arra, hogy egyes közszolgáltatásokról és közhatalmi helyi feladatok ellátásáról gondoskodjanak.” A Hgt. 21. § (1) bekezdése, a (3) bekezdés b) pontjával együtt éppen ilyen törvényi rendelkezés.

71. A Hgt. 26. § (1) bekezdése alapján a hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlantulajdonost terhelő díjhátralék és az azzal összefüggésben megállapított késedelmi kamat, valamint a behajtás egyéb költségei adók módjára behajtható köztartozásnak minősülnek. A felszólítás eredménytelensége esetén a díjhátralék keletkezését követő 90. napot követően a közszolgáltató – a felszólítás megtörténtének igazolása mellett – a díjhátralék adók módjára történő behajtását a települési önkormányzat jegyzőjénél kezdeményezi. Ennek alapján tehát [...] panaszosnak nem volt alapja arra, hogy a települési jegyzőnél a közszolgáltatási díjhátraléknak behajtása, illetőleg a behajtás módja ellen tiltakozzék.

72. A Hgt. mind az ingatlan tulajdonosok, mind az önkormányzatok, mind pedig a szolgáltatók kötelezettségeit részletesen rögzíti. A 20. § (1) bekezdése alapján az ingatlan tulajdonos köteles a települési folyékony hulladékot összegyűjteni és a hulladékkezelőnek átadni. Ennek alapján tehát nem helytálló a panaszosok azon megközelítése sem, hogy jogosultak lennének a háztartásukban keletkező folyékony hulladék kezeléséről saját maguk gondoskodni. Ezzel szemben kötelesek az önkormányzat által meghatározott szolgáltatás igénybe vételére az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételekkel. Ellenkező esetben ugyanis sok ingatlan tulajdonos megpróbálhatna akár jogszerűtlen eszközökkel is, ellenőrizhetetlen körülmények között megszabadulni a hulladéktól, aminek beláthatatlan következményei lennének a települések egészséges környezetére, egyebek között a kutak és termőföldek elszennyezése és különböző közegészségügyi problémák, járványok előidézése miatt.

73. A Hgt. már hivatkozott 21. § (1) bekezdése tehát a települési önkormányzatoknak kötelezően ellátandó közszolgáltatásként írja elő az ingatlan tulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatás szervezését és fenntartását, amely ezek szerint magába foglalja a települési folyékony hulladék elhelyezésére szolgáló létesítmények (emésztő gödrök, ülepítők stb.) kiürítését és elszállítását a megfelelő ártalmatlanítást végző telephelyre. Azoknak az önkormányzatoknak, amelyek ezt önerőből nem képesek megtenni, törvény 22. §-a lehetővé teszi, hogy együttműködési megállapodás vagy önkormányzati társulás keretén belül teljesítsék a kötelezettségeiket vagy akár a szomszédos vagy közeli települési önkormányzatokkal közös gazdálkodó szervezeteket hozzanak létre e célból.

74. Nagyon lényeges, hogy a Hgt. 23. §-a minden esetre kiterjedően kötelezi a települési önkormányzatok képviselő-testületeit, hogy önkormányzati rendeletben állapítsák meg legalább a következő tartalmi elemeket:

- a) a helyi közszolgáltatás tartalmát, a közszolgáltatással ellátott terület határait;
- b) közszolgáltató megnevezését, illetőleg annak a működési területnek a határait, amelyen belül a közszolgáltató a közszolgáltatást rendszeresen köteles ellátni;
- c) a közszolgáltatás ellátásának rendjét és módját, a közszolgáltató és az ingatlan tulajdonos ezzel összefüggő jogait és kötelezettségeit – beleértve az egyes ingatlanfajtákra vonatkozó speciális szabályokat –, a szolgáltatásra vonatkozó szerződés egyes tartalmi elemeit;
- d) a közszolgáltatás keretében kötött szerződés létrejöttének módját, valamint a közszolgáltatás igénybevételének – jogszabályban nem rendezett – módját és feltételeit;
- e) a közszolgáltatással összefüggő – jogszabályban nem rendezett – települési önkormányzati feladat- és hatáskört;
- f) az ingatlan tulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, az alkalmazható díj legmagasabb mértékét, megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezmények eseteit vagy a szolgáltatás ingyenességét;
- g) a közszolgáltatással összefüggő személyes adatok (közszolgáltatást igénybe vevő neve, lakcíme, születési helye és ideje, anyja neve) kezelésére vonatkozó rendelkezéseket;
- h) a gazdálkodó szervezet számára – a 20. § (4) bekezdésében meghatározott kivétellel – a gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett, nem elkülönítetten gyűjtött és a 13. § alapján nem hasznosított vagy ártalmatlanított hulladéka tekintetében a közszolgáltatás kötelező igénybevételét a 21. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel.

75. Megállapítható, hogy Nagyvejte Község Önkormányzat Képviselőtestületének 6/2001. (XI. 23.) sz. rendelete, illetőleg az azt kis mértékben módosító és helyébe lépő 3/2005. (XI. 23.) sz. rendelet⁴ a köztisztaságról és a szervezett köztisztasági szolgáltatásokról nem felel meg ezeknek a tartalmi követelményeknek, különösen amióta a folyékony hulladékokra vonatkozó

⁴ Jóllehet ez a rendelet hatályos, a jelen ügyben általában a 6/2001 (XI. 23.) sz. rendeletet hivatkozzák.

szakaszokat a 2/2007. (VI. 29.) rendelet hatályon kívül helyezte. Ezáltal felmerül az Alkotmány 18. §-ában és 70/D. §-ában meghatározott egészséges környezethez való jog sérelmének a veszélye, azaz alkotmányos visszásság állapítható meg.

76. A Hgt. 27. §-a a települési hulladékkezelési közszolgáltatást ellátó szolgáltatók feladatait rögzíti. A Hgt. 27. § (2) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy a közszolgáltatás teljesítése csak törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott esetekben szüneteltethető, illetőleg korlátozható. Semmilyen jogalapja nem volt tehát annak, hogy a Nagyvejke területén a két önkormányzat megállapodása alapján⁵ tevékenykedő szolgáltató az ellátott területen bármelyik magánszemélytől megtagadja a szolgáltatást pusztán azon az alapon, hogy az illető alappal vagy alap nélkül kifogásolta az elszámolási módot vagy rossz viszonyba került egyes önkormányzati vezetőkkel. A szolgáltató, illetőleg a tulajdonos aparthanti önkormányzat ilyen eljárása ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság elvével.

77. A Hgt. 27. § (3) bekezdése szerint települési hulladékkezelési közszolgáltatást az a hulladékkezelő végezhet, aki

a) biztosítani tudja a közszolgáltatás azon – külön jogszabályban meghatározott – személyi és tárgyi feltételeit, amelyek garantálják a közszolgáltatás tartós, rendszeres és a környezetvédelmi szempontoknak maradéktalanul megfelelő ellátását;

b) a végzendő hulladékkezelési tevékenységnek megfelelő környezetvédelmi hatósági engedéllyel rendelkezik;

c) megfelelő – külön jogszabályban meghatározottak szerinti – mértékű biztosíték, garancia meglétét igazolja;

d) az a)–c) pontokban meghatározott feltételek, illetőleg közbeszerzési eljárás alapján a települési önkormányzattal közszolgáltatási szerződést kötött.

78. Jelenleg az aparthanti vízmű nem felel meg a fenti b) pontban meghatározott feltételnek, mivel hulladékkezelési engedélye nem terjed ki Nagyvejke közigazgatási területére. Ez a hiányzó feltétel ugyanakkor nem jelent önmagában a környezetvédelmi jogokkal kapcsolatos alkotmányos visszásságot, hiszen a hulladékkezelési engedély módosításával könnyen orvosolható. Megjegyezzük, hogy az ügyben több hatóság tévesen környezetvédelmi engedélyről beszélt, mint feltételről, holott a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 3. sz. mellékletének szóba jöhető 109-115. pontjai közül az aparthanti vízmű egyik kapacitás-beli vagy egyéb feltételeit sem meríti ki, tehát környezeti hatásvizsgálatra, illetőleg annak alapján környezetvédelmi engedély beszerzésére jelenleg nem köteles.

79. A Hgt. 27. § (5) bekezdése alapján a hulladékkezelő meghatározására szolgáló közbeszerzési eljárást eredménytelensége esetén az eljárást 6 hónapon belül ismételtelen meg kell kezdeni. Ennek a jogszabályi feltételnek a Nagyvejkei Önkormányzat nem tett eleget.

80. A Hgt. 28. § (2) bekezdése alapján a közbeszerzés biztosítására irányuló szerződést a települési hulladék ártalmatlanítását végző hulladékkezelővel legalább 10 évre szólóan kell megkötni. Ennek a feltételnek a Nagyvejkei Önkormányzat és a bonyhádi Bonycom Kft. között létrejött megállapodás nem felel meg. Álláspontunk szerint ezek a mulasztások a környezet védelmével kapcsolatos alkotmányos visszásság szintjét nem érik el, azonban kétségtelen jogszabálysértések, amelyeket a törvényes működés érdekében az önkormányzatnak ki kell javítani.

⁵ Nyilvánvaló, hogy megállapodás alatt nem csak a jelenleg hatályos írásbeli megállapodást, hanem a polgármesterek korábbi szóbeli megállapodásait is érteni kell.

81. A szolgáltatóval megkötött szerződés tartalmát a hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről szóló 224/2004. (VII. 22.) Korm. rendelet 12-16. §§-ai tartalmazzák. A részletesen meghatározott tartalmi feltételeknek jelenleg sem a nagyvejkei, mucsfai és az aparthanti önkormányzatok között kötött megállapodás, sem a nagyvejkei önkormányzat és a Bonycom Kft. között kötött szerződés nem felelnek meg teljesen. Megjegyezzük, hogy az önkormányzatok közötti megállapodás azon kitétele, hogy a szolgáltatás megtagadható, amennyiben „a megrendelő megfelelő együttműködésre nem hajlandó, magatartása sérti a szolgáltató jó hírnevét” a kormányrendelet tartalmi követelményeivel nincs összhangban. Ez az utóbbi feltétel, mivel lehetőséget ad egyes magánszemélyek szubjektív alapon történő kizárására a közszolgáltatást igénybe vevők köréből, a jogállamiság alkotmányos követelményével szemben áll. A szerződés többi hiányosságai önmagukban nem érik el a környezeti jogokkal kapcsolatos alkotmányos visszasság szintjét, ugyanakkor természetesen a jogszabályoknak nem megfelelő helyzetet korrigálni kell.

82. A települési folyékony hulladék kezelésére szolgáló közszolgálati szerződés tartalmának meghatározása során figyelemmel kell lenni a települési hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 213/2001. (XI. 14.) Korm. sz. rendelet szabályaira, különösen pedig a 19. § rendelkezéseire.

83. Összességében azonban a több kisebb jelentőségű jogszabálysértés, mulasztás oda vezetett, hogy Nagyvejke Község Önkormányzata nem gondoskodott megfelelően egy kötelező önkormányzati feladata, a község területén keletkező települési folyékony hulladék elszállításáról és ártalmatlanításáról. A rendezetlenség annak a veszélyével fenyeget, hogy a lakók által választott szennyvízkezelési megoldás szakszerűtlen lesz és a talaj vagy talajvíz elszennyeződéséhez, illetőleg egyéb környezetvédelmi, közegészségügyi problémákhoz vezet. Ez a helyzet eléri az Alkotmány 18. §-ában és 70/D. §-ában biztosított egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszasság szintjét. Természetesen ugyanez még súlyosabban megállapítható volt az önkormányzat és a szolgáltatók közötti szerződések megkötése előtt, hiszen akkor egyáltalán nem volt tisztázott, hogy milyen szolgáltatóknak joga és kötelezettsége a közszolgáltatás ellátása és ez vezethet ahhoz a helyzethez, hogy egyes lakók adott esetben saját maguk gondoskodtak a keletkezett szennyvíz elszállításáról vagy akár el is mulasztották azt.

D.)

A közérdekű adatokhoz való hozzáférés biztosítása

84. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Atv.) 2. § 4. pontja értelmében „közérdekű adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.”

85. Az Atv. 19. § (3) bekezdése érdekében a különböző állami és önkormányzati hatóságoknak lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot - az adatfajta meghatározásával - törvény a) honvédelmi;

- b) nemzetbiztonsági;
- c) bűnüldözési vagy bűnmegelőzési;
- d) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;
- e) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra;
- f) bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásra tekintettel korlátozza.

86. Az Atv. 19. § (5) bekezdése alapján „ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat a jogszabály vagy állami, illetőleg helyi önkormányzati szervvel kötött szerződés alapján kötelezően igénybe veendő vagy más módon ki nem elégíthető szolgáltatást nyújtó szervek vagy személyek kezelésében levő, e tevékenységükre vonatkozó, személyes adatnak nem minősülő adat”.

87. A hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről szóló 224/2004. (VII. 22.) Korm. rendelet 11. § (3) bekezdése lényegében megismétli, konkretizálja az Atv. rendelkezéseit, amikor kimondja: „A közszolgáltatási szerződés nyilvános.”

88. Mindezek alapján jogszabálysértő és az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében foglalt, a közérdekű adatok megismerésére és terjesztésére vonatkozó alkotmányos jog sérelmét is jelentette a Körjegyző azon eljárása, amikor a panaszostól megtagadta a települési közszolgáltatással, illetőleg az önkormányzat költségvetésével kapcsolatos adatok kiadását. Az alkotmányos visszásság fennállását tehát ebben a tekintetben is meg kellett állapítanunk.

V.

Intézkedések

89. Az Obtv. 21. § valamint 27/B. § (3) bekezdés b) és c) pontjai alapján kezdeményezem, hogy Nagyvejké Önkormányzata a települési folyékony hulladékkal kapcsolatos közszolgáltatást a jogszabályoknak megfelelően rendezze, így kérje fel az Aparhanti vízművet, hogy kezdeményezze a legutóbb 2007-ben kiadott hulladékkezelési engedélye módosítását a működési területre nézve, amennyiben az Aparhanti vízmű kapacitása ezt lehetővé teszi⁶. Amennyiben erre nincs lehetőség, írja ki újból a közbeszerzési felhívást, keresse meg az ismert és szóba jöhető vállalkozókat, illetőleg a legkedvezőbb feltételeket kínáló vállalkozóval vagy vállalkozókkal kösse meg a közbeszerzési szerződést vagy szerződéseket a jogszabályoknak megfelelő tartalommal.

90. Kezdeményezem továbbá ugyanebben a körben, hogy Nagyvejké Önkormányzata helyezze hatályon kívül az Ör.-nek a települési folyékony hulladék kezelésével kapcsolatos 2007-ben elfogadott módosításokat és az Ör.-t hozza azt összhangba a közszolgáltatásokra vonatkozó jogszabályi követelményekkel és a 3 önkormányzat között kötött javított tartalmú megállapodással.

91. Kezdeményezem, hogy Nagyvejké és Aparhant polgármesterei, az Aparhanti vízmű vezetői, valamint a Körjegyző a jövőben ne tegyenek különbséget az állampolgárok között a közhatalmi eszközök (pl. szabálysértési bírság) gyakorlásában, illetőleg a közszolgáltatás (pl. szennyvízszállítás) biztosításában aszerint, hogy valaki milyen mértékben szociális. Ne használják közhatalmukat emberi sérelmek megtorlására, hanem, amennyiben szükségesnek

⁶ Aparhant Polgármestere észrevételezte, hogy a Vízmű nem köthet Nagyvejkével közszolgáltatási szerződést, mivel az abban foglalt kötelezettségek ellátása saját községük közszolgálati ellátását veszélyeztetné, bővíteni pedig nem tudják a szolgáltatás volumenét.

látják, polgári peres úton, vagy akár szabálysértési, büntetőjogi eszközökkel vegyenek elégtételt sérelmeik miatt.

92. Felhívom a nagyvejkei és aparhanti polgármestert, hogy a jelen állásfoglalást tegyék hozzáférhetővé a községeik lakosai számára, illetőleg ismertessék és vitassák meg a tartalmát a képviselő-testületeik előtt.

Budapest, 2010. március 22.

Üdvözlettel:

dr. Fülöp Sándor

jövő nemzedékek országgyűlési biztosa